

Ο Στράτης Αθανασάκος και η γενέτειρά του

Λίγα λόγια για το ξεκίνημα της ζωής και τις ρίζες του

Ο Στράτης Αθανασάκος γεννήθηκε στην Άρνα της Λακωνίας το 1901. Στη Σπάρτη τελείωσε τις γυμνασιακές του σπουδές και από τη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών απεφοίτησε το 1924. Μετά από μικρή περίοδο άσκησης της δικηγορίας στην Αθήνα, διορίστηκε το 1925 στο Υπουργείο Εσωτερικών, υπηρέτησε στη Νομαρχία και τη Γενική Διοίκηση Ηπείρου μέχρι το 1928. Στη συνέχεια έγινε για μικρό χρονικό διάστημα Έπαρχος Παραμυθιάς και αργότερα από το Μάρτιο του 1929 μέχρι το Φεβρουάριο του 1933 Έπαρχος Θυάμιδος (Φιλιατών).

Στα χρόνια που ακολούθησαν, έζησε και δημιούργησε την οικογένειά του στους Φιλιάτες, εργάστηκε ως συμβολαιογράφος και αφιέρωσε τη δραστηριότητα και τη ζωή του ως πολίτης Φιλιαταίος και ως πολιτικός της Θεσπρωτίας.

Η Λακωνία τον γέννησε και τον ανάθρεψε με τις αρχές και τις παραδόσεις του και με τον καθαρό αγέρα του Ταΰγετου του ενέπνευσε τη φιλοπατρία και την αγωνιστικότητα. Η Θεσπρωτία τον κέρδισε με το καθαρό αγέρα των βουνών του Σουλίου και της Μουργκάνας και με την ομορφιά και τα κάλλη της αγαπημένης του Ευτυχίας Κοτσώνη, την οποία παντρεύτηκε στους Φιλιάτες, όπου βρήκε και τον τελικό χώρο ανάπαυσής του.

Ο Στρ. Αθανασάκος δέθηκε με το Φιλιάτι και τους ανθρώπους του, τους οποίους δεν θέλησε να εγκαταλείψει ούτε μετά το θάνατό του.

Ο δεσμός του Στράτη Αθανασάκου με τις ρίζες του

Βαθιά ποτισμένος από την αγάπη για τη γενέτειρά του, ποτέ δεν ξέχασε τη γη που τον γέννησε, ούτε τους ανθρώπους της. Πολλά είναι τα δείγματα για αυτή την αγάπη και το ενδιαφέρον για τη γενέτειρά του. Κι είχε την ευκαιρία να ξαναζήσει στη χρονική περίοδο του πολέμου και της κατοχής το 1941-45 στην Άρνα όπου κατέφυγε με την οικογένειά του μετά την εισβολή των Ιταλών στη Θεσπρωτία, από το φόβο και τον κίνδυνο, ιδιαίτερα από τους Αλβανοτσάμηδες, οι οποίοι προέβησαν σε πλείστες όσες βιαιοπραγίες -τόσο κατά τη διάρκεια της εισβολής των Ιταλικών στρατευμάτων, όσο κι αργότερα κατά την περίοδο της κατοχής - και κατά τις οποίες λεηλατήθηκε και το δικό του σπιτικό.

Στο πατρικό του σπίτι στην Άρνα την περίοδο του πολέμου 1941-45 έζησε με τη σύντροφό του Ευτυχία και τα τρία παιδιά του, την Αιμιλία (Έμμου), τον Αγησίλαο (Αγι) και τον Κωνσταντίνο (Κωστή). Στο διάστημα της Κατοχής το 1944 δεν έμεινε αμέτοχος στον αγώνα κατά των κατακτητών.

Ο Αλέκος Αθανασάκος, γιος του μεγαλύτερου αδελφού του Στράτη, του Γιώργου, πρόθυμα μου παρέσχε πολύτιμες πληροφορίες για την περίοδο 1941-45 όπου ο θείος του έζησε στην Άρνα.

«Ο Στρ. Αθανασάκος –γράφει– γεννήθηκε στην Άρνα Σπάρτης της Λακωνίας. Σπούδασε δικηγόρος και τοποθετήθηκε ως Έπαρχος στο Φιλιάτι Θεσπρωτίας. Εκεί παντρεύτηκε την Ευτυχία, κόρη του Σταύρου Κοτσώνη. Αυτός –λέγεται ότι– τον παρότρυνε να γίνει συμβολαιογράφος κι έμεινε στο Φιλιάτι. Εκεί εξελέγη Βουλευτής 3 τετραετίες. Στον ελληνο-ιταλικό πόλεμο υπηρέτησε ως Έφεδρος αξιωματικός. Όταν αντελήφθη ότι θα επιτεθούν οι Ιταλοί το 1940, έστειλε την οικογένειά του για ασφάλεια στην Άρνα, στο πατρικό του σπίτι, όπου έμεινε μέχρι το 1945 που τελείωσε ο πόλεμος. Κατά το διάστημα της Κατοχής 1943-44 δημιουργήθηκε ένα Εθνικό Αντάρτικο σώμα στον Ταύγετο, με αρχηγό τον Ίλαρχο Βρεττάκο Τηλέμαχο και με υπαρχηγό τον Στράτη Αθανασάκο. Ο Στράτης ήταν υπεύθυνος για τις ρίψεις όπλων (από τους Άγγλους) και τη στρατολόγηση. Ο Βρεττάκος είχε επαφή με τη Μέση Ανατολή κι επικοινωνούσε μέσω υποβρυχίων όταν έβγαιναν στη Μάνη με το σύνθημα “Μίδας”».

Στη συνέχεια ο Αλέκος Αθανασάκος περιγράφει διάφορα περιστατικά από την περίοδο εκείνη της κατοχής και της Εθνικής Αντίστασης στην Πελοπόννησο και για τη ζωή της οικογένειας στην Άρνα. Και αναφέρει ότι κι ο ίδιος ήταν μαζί με το θείο του το Στράτη στο αντάρτικο και μάλιστα έλαβε “ως δείγμα ελάχιστης ένδειξης ηθικής αναγνώρισης για τη συμμετοχή του στην Εθνική Αντίσταση σαν μέλος της ΕΠΟΝ” αναμνηστικό δίπλωμα και μετάλλιο.

Στη συνέχεια γράφει ότι “ο Στράτης έλαβε μέρος σε διάφορες μάχες, όπως εκείνη της Μηλιάς-Μάνης και στη μάχη του Μυστρά, ενάντια στα τάγματα Ασφαλείας. Στη μάχη του Μυστρά –γράφει– οι αντάρτες με τη βοήθεια που τους έδωσε ο Παναγ. Κανελλόπουλος (Υπουργός Εθν. Αμύνης το 1944 της Κυβέρνησης Εθνικής Ενότητας) με 4 κανόνια, χτυπούσαν το Μυστρά, μέχρι που έπεσε. Κατά τη μάχη αυτή ο θείος μου, είχε την ατυχία να σπάσει το πόδι του από ατύχημα. Μεταφέρθηκε αρχικά στο Νοσοκομείο Σπάρτης και αργότερα σε Νοσοκομεία της Αθήνας».

Τη συμμετοχή του στον ΕΛΑΣ και στον αγώνα της Εθνικής Αντίστασης τη μνημονεύει κι ο ίδιος ο Στράτης Αθανασάκος στο βιογραφικό του. Για τη συμμετοχή του αυτή, στο μετεμφυλιακό κλίμα που επεκράτησε μετά το 1949, πολεμήθηκε πολύ κι ιδιαίτερα αργότερα, όταν συμμετεί-

χε στο ψηφοδέλτιο της ΕΡΕ κι εξελέγη Βουλευτής. Ο Δημ. Κοτσώνης αναφέρει σε γραπτή του μαρτυρία τα ακόλουθα: “*Απόγευμα Κυριακής στο σπίτι του στην Ανάληψη... μου δίνει να διαβάσω μια ανώνυμη επιστολή που εστάλη στον Πρωθυπουργό Κ. Καραμανλή, η οποία έκανε γνωστή την ανάμειξη (του Αθανασάκου) στον ΕΛΑΣ της Πελοποννήσου. Του την είχε δώσει ο Διευθυντής (αναφέρεται το όνομα) του γραφείου του Καραμανλή...*”. Ενώ τη διάβαζα μου είπε “για να μαθαίνεις την κοινωνία”.

Αυτή ήταν και η τελευταία περίοδος όπου ο Στρ. Αθανασάκος έζησε στη γενέτειρά του την Άρνα. Αλλά δεν έπαψε έκτοτε να διατηρεί δεσμούς και να δείχνει το ενδιαφέρον του γι αυτήν, όπως φαίνεται απ’ όσα αναφέρονται στη συνέχεια.

Η αγάπη και η νοσταλγία για τη γενέτειρά του

Πλούσιο είναι το αρχείο του από γραπτά δείγματα αυτού του ενδιαφέροντος και της αγάπης του για τις ρίζες του και τη γενέτειρά του.

Σε μια χειρόγραφη επιστολή του προς την εφημερίδα της Ένωσης των

Ο Στ. Αθανασάκος
καθήμενος,
(δεύτερος από
δεξιά) με Αρνωίτες,
μέλη της ένωσης
των απανταχού
Αρνωιτών, (Αθήνα,
22-2-1959) (Από το
αρχείο του Αλ.
Αθανασάκου).

απανταχού Αρνωτών “ΑΡΝΙΩΤΙΚΗ ΦΩΝΗ”, η οποία δημοσιεύτηκε στο φύλλο του Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου 1987, προτείνει την ίδρυση Λαογραφικού Μουσείου και επαναφέρει το θέμα της ανάγκης να γραφεί η ιστορία της Άρνας παραθέτοντας πολύτιμα στοιχεία και πληροφορίες, από τον 18^ο και 19^ο αιώνα για τις οικογένειες του χωριού και μνημονεύοντας ονόματα αγωνιστών της επανάστασης του 1821. Μεταξύ αυτών, αναφέρει τον πρόγονό του Ευστράτιο Αθανασάκο, ο οποίος γεννήθηκε το 1785 και υπήρξε εθνικός αγωνιστής κι’ ο οποίος έλαβε μέρος στη μάχη στα Δερβενάκια κατά του Δράμαλη και διακρίθηκε στον αγώνα για την ανεξαρτησία της πατρίδας.

Ο Αλ. Μαμόπουλος, πρόεδρος επί μακρόν της “Ηπειρωτικής Εταιρείας”, σε μια ομιλία του με θέμα: “Ηπειρος και Λακωνία” που έγινε στις 17-1-1968, αναφέρεται σε πολλά κοινά σημεία των περιοχών της Ηπείρου και της Μάνης, τις οποίες ονομάζει “Δίδυμα παλλάδια της Ελληνικής ελευθερίας”. Ιδιαίτερα εξιστορεί την εκστρατεία στα παράλια της Ηπείρου, του Κυριακούλη Μαυρομιχάλη με 500 Μανιάτες, για την ενίσχυση του αγώνα των Σουλιωτών, στην περίοδο της πολιορκίας του Σουλίου το 1822.

Στην ομιλία του αυτή ο Μαμόπουλος αναφέρει:

“Ο Κυριακούλης Μαυρομιχάλης παρά τη δυσχέρεια την οποία επέφερε ο Άγγλος αρμόδιος των Ιονίων Νήσων Μαίτλαντ, αποβιβάσθηκε στην περιοχή του Μούρτου (σημερινά Σύβοτα), επιρπόλησε το χωρίον και συνέλαβε 150 Τούρκους αιχμαλώτους τους οποίους απέστειλε στην Πελοπόννησο. Μετά την εξαιρετικήν αυτήν επιτυχίαν επίστευσε ότι θα επιτύγχανε την λύσιν της πολιορκίας του Σουλίου μη προβλέπων τις αντιδράσεις του Αγγλου αρμοδίου, ο οποίος διεμήνυσε στον Κ. Μαυρομιχάλη να εγκαταλείψει αμέσως τον Μούρτον. Αυτός φοβηθείς αναγκάσθηκε να αποβιβασθεί στη Σπλάντζα (σημερινή Αμουδιά) του Φαναρίου....

Οι Τούρκοι φοβηθέντες την δημιουργίαν προγεφυρώματος με την Κιάφα Σουλίου και ανακούφισιν των πολιορκημένων, αποβίβασαν δύναμιν 3.000 ανθρώπων με αρχηγό τον Κεχαγιάμπαη, ο οποίος στη μάχη της Τριπολιτσάς είχε αιχμαλωτισθεί από τον Κ. Μαυρομιχάλη και είχε απολυθεί.

Στη μάχη της Σπλάντζας συμμετείχαν μαζί με τους Μανιάτες και οι Σουλιώτες με οπλαηγό το Ζώη Πάνου και τον Β. Ζερβα και με 150 μαχητές εκεί ο Κ. Μαυρομιχάλης έπεσε νεκρός, αλλά και ο Κεχαγιάμπαης επίσης”.

Από τα χειρόγραφα κείμενα, τις επιστολές και τα δημοσιεύματα τα οποία υπάρχουν στο αρχείο του Στρ. Αθανασάκου, φαίνεται ότι το γεγονός ότι ο Κ. Μαυρομιχάλης έσπευσε να βοηθήσει τον αγώνα των Σουλιωτών και η θυσία του, τον συνεκίνησε ιδιαίτερα. Βλέπει ίσως ότι και ο δικός του δρόμος έχει μια παράλληλη πορεία, από τη Μάνη προς

την Ήπειρο, για να αγωνιστεί και να προσφέρει στο λαό της Θεσπρωτίας με άλλα όπλα και με διαφορετικά μέσα σε μian άλλη εποχή.

Ο Αθανασάκος ασχολήθηκε -όπως προκύπτει από το αρχείο του- ψάχνοντας για στοιχεία για τη ζωή και το έργο του Μανιάτη Κυριακούλη Μαυρομιχάλη. Σε μια σειρά από επιστολές του προς, το Σύνδεσμο Λακεδαιμονίων Αττικής, προς τον Β. Κρασίτη ως πρόεδρο του συνδέσμου “*Φίλοι του Σουλίου*”, τον Αλ. Μαμόπουλο, πρόεδρο της “*Ηπειρωτικής Εταιρείας*” και προς τις τοπικές εφημερίδες, προτείνει τη δημιουργία μνημείου στη Σπλάντζα, ως φόρο τιμής στον αγωνιστή από τη Μάνη, τον Κ. Μαυρομιχάλη, ο οποίος άφησε εκεί την τελευταία πνοή του. Ο Στρ. Αθανασάκος αναφέρεται και σε δημοσιεύματα της “*Θεσπρωτικής*” της 23.7.82 και 16.9.82 του Χαρ. Τσίλη, ο οποίος έγραψε για τη δημιουργία καινοταφίου με τον ανδριάντα του Κ. Μαυρομιχάλη.

Σε μια επιστολή του στον Αλ. Μαμόπουλο στις 6.10.85, ο Στρ. Αθανασάκος εκφράζει τη λύπη του γι αυτή την παράλειψη και αναφέρει ότι “*μετά από 163 χρόνια από την απελευθέρωση της πατρίδας από τους Τούρκους, η ηρωική μάχη της Σπλάντζας και η θυσία του Κ. Μαυρομιχάλη αγνοήθηκαν ακόμα και εις τον χώρο της Μάνης, που έχει καθαγιασθεί με το αίμα των ηρώων και των συμπολεμιστών του Κ. Μαυρομιχάλη, δεν υπάρχει ούτε το ελάχιστο σημείο που να δείχνει αυτή τη θυσία τους*”.

Στην πρόταση του Στρ. Αθανασάκου, ο Β. Κρασίτης με επιστολή στις 21-10-1986 απάντησε ότι “*διατηρεί επιφυλάξεις λόγω του ότι το θέμα θα πρέπει να μελετηθεί υπεύθυνα (ιστορικά) τόσο της συμβολής όσο και των συνθηκών της μάχης της Σπλάντζας*”, ενώ ο σύνδεσμος των Λακεδαιμονίων δεν έδειξε καμία ανταπόκριση.

Ανέφερα αυτά τα γεγονότα, όχι μόνο γιατί τα βρήκα ενδιαφέροντα για την ιστορία της Θεσπρωτίας, αλλά γιατί εκφράζουν και μια κατάθεση ψυχής του Στρ. Αθανασάκου και δείχνει ότι η Μανιάτικη καρδιά του πάλλεται δυνατά και νοσταλγεί τη γενέτειρα και τις ρίζες του.

Η στερνή του βούληση

Ο Στράτης Αθανασάκος, παρ’ όλη την αγάπη για τη γενέτειρά του, θεώρησε χρέος και δικαίωση για τη δική του ιστορία και για την προσφορά που έκανε ως έπαρχος, ως πολιτικός και ως πολίτης Φιλιαταίος, αλλά και για να τιμήσει τη λατρευτή του σύντροφο, την οικογένειά της και το λαό που τον αγάπησε, να ταφεί στους Φιλιάτες, εκεί που έζησε κι εκεί που ανάλωσε τη ζωή του. Αυτή ήταν κι η τελευταία του επιθυμία την οποία εξέφρασε στην οικογένειά του κι η οποία έγινε σεβαστή. Συγκινητική είναι η μαρτυρία του Σταύρου Κοτσώνη, τον οποίο κάλεσε τις τελευταίες ώρες του στον Ευαγγελισμό, για να επαναλάβει την επιθυ-